

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI



UPA16/36
12. maj 2016
Hans Aronsen

Pisortaqarfinni aamma Pisortat suliffeqarfiutaanni tamani sulisussanik atorfinitsitsisarnermi oqaatsitsinnik, nunatsinni pissutsinik inooriaasitsinnillu ilisimasaqarnissap piumasaqaatitut inissisimalernissaannut periarfissat pillugit kingusinnerpaamik UPA2017-imi nassuiaammik saqummiusseqqullugit Naalackersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. (Taamaaliornikkut oqaatsitta kulturittalu ataqqineqarnissaannik inuiaqatigiit kalaallit pissusissamisoortumik piumasaqaataat atorfinitsitsinerni ataqqineqarluni atorneqalissammat).

(Inatsisartunut ilaasortaq Vivian Motzfeldt, Siumut)

Nunarsuarmi ilisimatuussutsikkut nalilerneqartarpoq inuiaat 5 millioniugaangata Kulture oqaatsillu pillugit naalagaaffimmi najugaqartut ataatsimoorlutik pimoorullugu suleqatigiillutik nukittoorsaaqatigiissimanngikkaagata pingaartitat nugunneqarnissaminnut navianartorsiortartut.

Inuianguillu uagut amerlassutitsigut maanna 56.000-init ikinnerulersimasugut, kulturetta oqaatsitta allallu pingaartitatta aamma allamiunit suliartortunit paasineqarluarneqarlutik ataqqineqarlutillu ilikkarnissaat pimoorullugu timitalersortariaqalerparput.

Tamatumunngalu ilanngullugu puigussanngilarput oqaatsigut sumiorpaluutinik nipigissarneqarsimasut, sumiiffinnilu kulturekkut pingaartitagut ataqqineqartut, inuiattut kinaassutsitsinni ilisarnaatit pingaarnersaattut takornartanut ilisarineqalersinnissaat suleqatigiissutigissariaqaratsiguttaaq.

Eqqaamavarput siusinerusukkut pisortanut suliartortut nunatsinnukannginnerini piumasaqaataasut tassa minnerpaamik oqaatsinik kulturemillu paasisaqarlutik tikinnissaat sulissutigineqartartoq, ullumikkulli tamanna putsumut pulaannarsimasutut isikkoqarpoq sooruna? Tamatumunngalu peqqutaasinnaasut ajornartorsiutaalersimasullu suusut paasissallugit Inuit Ataqatigiit kissaatigaarput.

Inuit Ataqatigiinniillu pingaartittuarparput inuiattut tunngaviusumik pingaartitanik ataatsimoorfeqartariaqartugut, pingaartitallu kinaassutsimut ilisarnaatitut ataqqeqatigiinissamillu siunertaqartut sulissutigiuassagigut. Pingaarluinnartutummi isingaarpud nunatsinni najugaqavissut suliffimminni ineriartortuarnissaannik ilinniarsimassutsikkut pikkorissartitsinikkullu inerisarneqartuarnissaannik aqutissiuiinissaq. Ullumikkummi piffissami sivikitsumi suliartortitatsinnut pisariaqarteqisatsinnullu aggersaaniarnitsinni neqeroorutit pitsaasut tunniussinnaasakkatta assigiinnik nunatsinniittunut timalimmik periarfissiinissaq pisariaqarluinnalerpoq.

Naalackersuisut akissutaannut qivialaarluni. Pisortat ingerlatsineranni ileqqorissaarnissaq eqqarsaatigalugu malitassaq tasaanerarpaat "atorfik inuttaqartinneqanngitsoq qinnuteqartumit PIGINNAASAQARNERPAAMIK inuttalerneqartussaasoq". Aammalu allassimalluni "atorfimmi pineqartumi suliassanut tunngatillugu qinnuteqartup suliatigut inuttullu pisinnaasai naliliiffigalugit piukkunneqarnerpaaq nassaarineqartarpoq" oqaaseqatigiit siulliit tunngavigalugit atorfinitsisarneq ileqqutut immaqa atugaaginnalersimava? Imaluunniit ileqqorissaarnissamik malitassat marloqiusaanerisa ullumikkut pissutit taamaatilersimanerpaat?

Ilaatigununa aamma nunatsinnut atorfinitsinneqartartunut ukiorpanngortuni oqallisiginnilluta piareersaannilluta annertuumik nukinnik atuiffigisarpasikkigut, uffa massa sinaakkutit najumminnulluarsinnaagaluartut pigineqareersut? taakkulu pimoorullugu tunngavigineqartariaqaraluartut? imaluunniit sinaakkutit politikikkut piumasarineqartunit putoqarneruallaarpat?
Uffa massa nunatsinni ilinniarsimasut pioreersut qanoq atornissaannut siunissamilu isumalluutivittut sullissisorilernissaannut, qanoq ineriartornissaannik aqutissiuussisorilernissaat sulissaringaluarlutigu?

Taamaattumik Inuit Ataqatigiiniik qularnaarlugu paaserusupparput Oqaatsit pillugit inatsimmi 2010-meersumi § 6 tamaat ilumut naalakkersuisunit takussutissartalimmik malitsinneqarnerisooq. Maanami inersuarmi inatsisiliat pingaartumik oqaatsinut tunngasut akisussaaffigineqarlutik malitsinneqartariaqartut isumaqaratta.

Inuit Ataqatigiiniik siunnersuutit matumanisut ittut arlaleriarluta qaqittarsimavagut qaqinniartarsimallugilluunniit. Soorlu upernaarmanna oqaluuserineqarsinnaangaluit, siunissami qanittumi pisortat suliffeqarfiutaanni kalaallit atorneqarnerulernissaannik nunatsinni ikioqatigiilluni suleqatigiittoqarnissaannik siunnersuut. Taanna ullumikkut siunnersuummut assingusumik sammisaqalernitsinni imatut eqqarsaqqajaanarsivoq, siunnersuutit pequtissarsiortoqarluni itigartinneqarsimasutut isikoqalartut.

Taamaakkaluartoq siunnersuummut matumunnga pimoorussilluta peqataassaagut, siunnersuullu ilalerlugu. Maanalu pingaartitatsinnik taasatta saniatigut ataatsimiititaliami ilaasortaaitagut peqatigalugit ataatsimititaliaq sulilluarnissaa kissaatingaarput.